

Ha egy süketen született kisgyereket négy-öt éves korában megoperálnak, a hallása tökéletes lehet, beszédértése és beszédkézsége azonban egy újszülöttével lesz egyenlő. Ha normál iskolába akar menni, két-három év alatt kell elsajátítania mindazt, amire egy másik gyereknek hat-hét éve van. Ez csak akkor lehetséges, ha hagyományos óvodába, egészséges gyerekek közé, „halló közösségbe” jár, de ott különleges felkészítést kap. Ellenkező esetben vagy a hallássérültek óvodájába kerül, és bár képességei alkalmassá tennék rá, esélye sincs arra, hogy normál iskolába menjen; vagy „kis bicebóca” módjára meghúzódik valamelyik óvodában az egészséges gyerekek között, és személyre szabott fejlesztési program híján alig érheti el hét éves korára az iskolaérettséget. Ezért találták ki a világ fejlettebb felén évtizedekkel, nálunk pedig évekkel ezelőtt az úgynevezett integrált óvodai programot, ahol mozgás-, hallás- vagy látássérült, esetleg szellemileg enyhén visszamaradott gyerekek egészséges társaikkal együtt, de speciális fejlesztési programokkal készülnek az iskolára.

1996-ban jelent meg az a törvény, amely a helyi önkormányzatok közzétett feladatairól szólva kimondja: „a kötelezettség magában foglalja a többi gyerekekkel együtt nevelhető fogyatékos tanulók ellátását”. Egy csoportba két, eltérő fogyatékossgal rendelkező gyerek vehető fel, akik után az óvodák kétszeres normatívát kapnak.

Öt óvoda vállalkozott

A jogszabály megjelenésekor Szeged óvodáiban nem volt megoldott a speciális fejlesztést igénylő gyerekek szakosított ellátása, jöhet az intézmények általában befogadták őket. Ezért a Nemzeti Egészségfejlesztési Intézethez tartozó Dél-alföldi Mentálhigiénés Iroda dr. Benkő Zsuzsanna irodavezető irányításával 1998-ban kidolgozott egy há-

Egészséges és másságot mutató gyerekek

Bicebóca nem ül a sarokban

rom éves programot az integrált óvodai ellátás előkészítésére és elindítására. Az önkormányzat 1,5 utazó gyógypedagógusi státust hozott létre a feladatra. A programra öt óvoda, Szegeden a Tünde téri, a Napos úti és a Szél utcai, Szőregén a Szerb utcai, Dorozsmán pedig a 48-as utcai jelentkezett. Az iroda szakemberei a gyógypedagógusokkal közösen kiválasztották a tíz fogyatékos kisgyereket, és összeállították számukra a fejlesztő programokat. Felkészítették az óvónőket, majd az egészséges gyermekek szüleit is. A program 1998 szeptemberében indult el.

Az egészséges gyerekek szülei kedvezően fogadták a programot és a fogyatékos gyereket, és a hozzáállásuk később sem változott – mondja Lippai László pszichológus, aki az első, kezdeti, majd a második, másfél év után névtelenül kitöltött kérdőíveket értékelte. Szinte mindegyik szülő úgy vélte, az integráció előnyös az egészséges gyermekeknek is, mert jobban kialakul bennük a kötelességérzet, és az ő fejlődésüknek is jót tesznek azok a csoportos foglalkozások, amelyeket a gyógypedagógusok a fogyatékos gyerekeknek szerveznek. Az óvónők tapasztalatai megegyeznek a szülőkével. Azt mondják, a fogyatékos gyerekek szinte ugyanúgy be lehet vonni az óvodai foglalkozásokba, mint a többieket, legfeljebb több figyelmet igényelnek. Az integrált csoportban az egészséges gyerekeknél kevesebb agresszivitást és több segítőkézséget érzékeltek, mint korábbi csoportjaikban. Az óvónők azonban azt is elmondták, hogy a program csak akkor lehet eredményes, ha ők maguk megkapják a megfelelő felkészítést – ennek érdekében részt is vettek egy 30 órás szakképzésen, melyet az

Uhrin Ágnes és a gyerekek. Játsszani mindenki egyformán szeret. (Fotó: Gyenes Kálmán)

iroda szervezett –, és ha folyamatos segítséget kapnak a gyógypedagógusoktól.

Mindig vannak másfélék

Uhrin Ágnes, a Tünde utcai óvoda óvónője azért kapcsolódott be az integrált programba, mert egy olyan kislány, Benkő Heather került a csoportjába, aki néhány hónappal korábban még süket volt. – Mindig vannak másságot mutató gyerekek, mi szívesen fogadjuk őket, de sem nekik, sem nekünk nem mindegy, milyen segítséget kapunk a fejlesztésükhöz – mondja. – Az elején nagyon nehéz volt Heatherrel, annak ellenére, hogy már korábban végeztem speciális tanfolyamokat. Azután a szakemberektől szép lassan megtanultam, mit hogyan kell csi-

nálni, és különböző pályázatokkal sikerült beszerezni a foglalkozásokhoz szükséges eszközöket is. A gyerekek azonnal befogadták a kislányt, és nagyon szerették a másik társukat, egy Down-szindrómás kislányt is. Vigyáztak rájuk, ha sétálni mentünk, megtanulták, hogy vissza kell kérdezni, értik-e, amit mondunk. Heather most normál iskolába jár és ahogy hallom, szépen megállja ott a helyét – mondja az óvónő. – Higgye el, egy-két fogyatékos kisgyerek semmi-lyen nem gátolja a csoportot – mondja, amikor rákérdezek: nem fogják-e vissza az egészségesek fejlődését. – A teljes nevelési programot meg tudom csinálni, pedig most is van egy megkésett beszédfejlődésű és egy mozgásában korlátozott gyerekm.

Heather most hétéves el-

múlt, és valóban normál iskolába jár. Süketen született, négy és fél éves korában, decemberben operálták meg. Az óvodát a következő évben, augusztusban kezdte. – Nagyon fontos volt, hogy Heather egészséges gyerekek közé, halló közösségbe kerüljön, mert így gyorsabban fejlődött a beszédértése és a beszéd-készsége, és kevésbé alakul ki benne a másság-tudat is – mondja az édesanya.

Több intézményt végigjártak

Gilicz Judit kezdettől fogva tudatosan tervezte kislánya életét, szurdopedagógusokkal, Deák Tibornéval keményen készültek az óvodára a műtét utáni hónapokban, majd több intézményt végigjártak, mire U-

hrin Ágneshez kerültek. Hanem, az egészséges gyerekek között, de más-ságuknak megfelelő odafigyeléssel készülnek az iskolára. Az integrált óvodai program célja persze nemcsak az esélyegyenlőség megteremtése, hanem az is, hogy az egészséges gyerekek idejekorán megtanulják elfogadni a más-ságot. Erre Erdei Katalin, a program „vezető” pszichológusa szerint az óvodás életkor a legalkalmasabb, mert ekkor a gyerekek még nagyon nyitottak, nem közösidítik ki és nem csúfolják hátrányos helyzetű vagy fogyatékos társaikat. A szakemberek szerint évente 70-80 olyan gyerek kerül óvodás korba Szegeden, akiknél az integrált program jelenthetné a kiutat.

Keczer Gabriella

Gyermekegészség

A Lyme-kór

1975-ben egy amerikai kisvárosban, Lyme-ban figyeltek fel először egy feltehetőleg kullancsok által terjesztett, izületi gyulladással járó járványra. A feltételezés igazolódott, a Lyme-kór a vérszívók által átvitt leggyakoribb bakteriális megbetegedés. Kórokozója a Borrelia burgdorferi, egy ellenálló, lassan szaporodó baktérium. Az esetek többségében kullancscsípés kapcsán a bőrön keresztül jut a szervezetbe. Az adott baktérium típusától, illetve a szervezet fogékonyságától függően, hetekkel, hónapokkal a fertőzést követően, különböző szervek, szervrendszerek gyulladást okozza.

Másodlagos autoimmun folyamat eredményeképpen sokszor évekkel a kullancscsípés után alakulnak ki a változatos bőr-idegrendszeri-, szív-, illetve izületi gyulladással utaló tünetek, melyeknek eredete ebben a fázisban már nehezen tisztázható. Pedig a felismert betegség megfelelő antibiotikus kezeléssel szinte teljesen gyógyítható. Ellenkező esetben az erős fejfájás, fáradékonyság, érzés-mozgászavarok, izületi bántalmak, szívritmuszavarok évekig kínozzhatják a beteget. Épp ezért szerencsésnek mondható az, akinél a Lyme-kór bevezető

szakaszában a jellegzetes (és ártalmatlan) korai bőrtünetek kialakulnak, s felhívják a figyelmet a fertőződésre. A borreliával fertőzött kullancs csípését követően az esetek mintegy felében, három nap-négy hónap elteltével jelenik meg közvetlenül a csípés körül a jellemző „terjedő gyűrűpír”, az öt centiméternél nagyobb, széli részén élénkebb, növekvő, közepén halványodó, „céltábla alakú” bőrelváltozás. A kiütés végző nagysága változó, általában 15 cm, de akár 50-100 centimétert is elérhet. Megfelelő kezelésre a gyűrűpír pár héten belül eltűnik, s ez egyben a Lyme-kór gyógyulását is jelenti. Nem minden csípést veszünk észre, ezért a fenti elváltozás még ismert kullancs-kaland nélkül is a fertőzésre utal.

Magyarországon elsősorban a Dunántúli- és Északi-középhegységben, valamint a Balaton környékén találkozhatunk fertőzött kullancsokkal. Mivel a hazai borreliázissal szemben védőoltás egyelőre nincsen, fontos a kullancscsípés felismerése, az élőködő gyors eltávolítása, és a behatolás környékének tartós megfigyelése.

Dr. Rudas Magdolna
gyermekorvos

Neuropszichológiai tanulmánykötet

Az elme sérülései

Magyar nyelven eddig még egyetlen tematikus kognitív neuropszichológiai kötet sem látott napvilágot, jöhet ez napjaink egyik legdinamikusabban fejlődő irányzata. Ezen a területen hozott változást az elme sérülései című tanulmánygyűjtemény, melyet a héten a Sik Sándor Könyvesboltban mutattak be a szerkesztők: Racsmány Mihály és Pléh Csaba, a SZTE Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Tanszékének munkatársai.

A neuropszichológia kognitív ága az egészséges emberek vizsgálata alapján megalkotott modellek segítségével próbálja feltárni, hogy egy meghatározott sérülés a megismerő folyamat mely összetevőjét érinti. A visszacsatolás is fontos: az elmélet is átalakulhat a klinikai megfigyelések függvényében.

Az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelent, Az elme sérülései címet viselő tanulmánykötet újbóli találkozási terepe a Magyar Pszichológiai Társaság Országos Nagygyűlésének keretében rendezett Kognitív Neuropszichológiai Szimpózium résztvevőinek, és más, később csatlakozott szerzőknek, akik

négy különböző nézőpontból közelítik meg ugyanazt a problémát.

Egyfelől a kísérleti pszichológia szempontjából, amely az emlékezet, az észlelés, látás, figyelmi folyamatok, valamint a gondolkodás zavaraira és működésével laboratóriumi vizsgálatokban foglalkozik. Ennek fiziológiai ágát próbálja modern képalkotó eljárásokkal felderíteni, hogy milyen idegrendszeri mechanizmusok állnak a megismerő folyamatok mögött.

Másfelől közelítenek a gyakorlati klinikai neuropszicho-

lógusok, akik a kórházakban az idegrendszeri sérülést elszűnteket próbálják rehabilitálni.

Harmadsorban képviseltetik magukat a pszichiáterek is, akik a pszichiátriai szindrómák mögött meglévő megismerési zavarokat próbálják azonosítani, és ehhez tudják felhasználni a neuropszichológiai vizsgálati eljárásokat és elméleti keretet, mely megmutathatja, hogy egy bizonyos esetben milyen emlékezeti funkciók sérültek, és ezek milyen módon magyarázhatják a tüneteket.

A negyedik csoport a neurológusoké, akik az idegrendszeri sérülésnek a viselkedésre és a megismerő funkciókra gyakorolt hatását kutatják a mindennapi gyógyító tevékenység mellett.

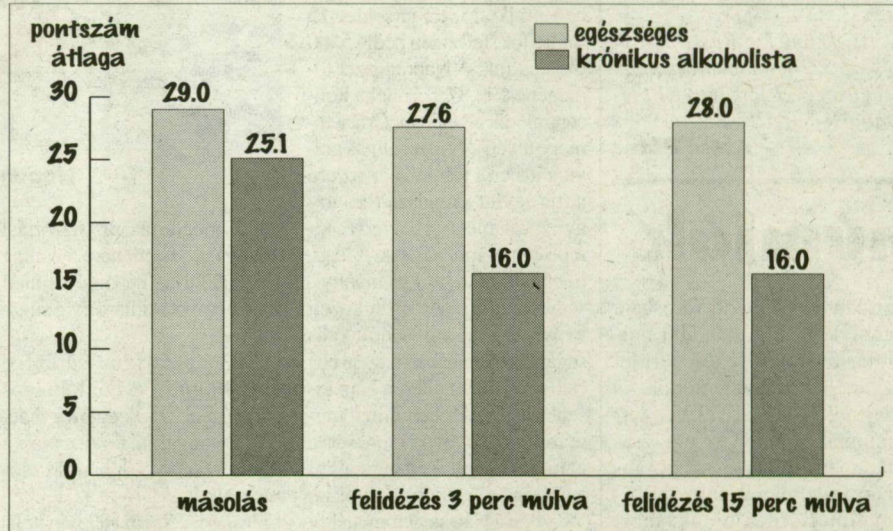
A közös terepet, a modelleket és módszereket a neuropszichológia biztosítja. Pléh Csaba, a kötet egyik szerkesztője szerint nagyon fontos ez a közeledés a pszichológia, a pszichiátria és a neurológia között, s ez az egyesült Szegedi Tudományegyetem keretében belül könnyebb, mint bárhol máshol az országban. A klini-

ka és az egyetem kapcsolatának szorosabbá válása e területen műhelyképző hatással bír. A két szerkesztőn, Pléh Csabán és Racsmány Mihályon túl a kötetben publikáló Németh Dezső is a SZTE BTK Pszichológia Tanszékének munkatársa. A szerzők közül Szendi István és Kéri Szabolcs szintén szegedi, ők azonban pszichiáterek. Antal Anna pedig a SZTE Élettani Intézetének fiziológiai kutatásokkal foglalkozó munkatársa.

A kötet a szakembereken kívül ajánlható pedagógusoknak és gyógypedagógusoknak is, akik újdonságokat olvashatnak a nyelvi fejlődési zavarokról, hiszen külön fejezet foglalkozik a nyelvi képességek fiziológiai vizsgálatával. Az új klinikai rehabilitációs eljárások bemutatásának a hét-köznapokban is hasznát vehetik a gyakorló pszichiáterek és neuropszichológusok.

Az emlékezési folyamatokkal kapcsolatos, vizsgálati eljárásokból lesűrhető tapasztalatokat is összegezi egy írás, és külön tanulmány mutatja be az észlelés szerveződését, a percepció sérülését vizsgáló eljárásokat, melyeket csak nemrég ismerhetett meg az érdeklődő magyar nyelv-

Wagner Anikó

Egy kísérlet a kötetből: a másolás és az emlékezeti felidés teljesítménye egészséges és alkoholisták személynél.